

Melkveehouderij in Nederland sector en actuele ontwikkelingen

Introductie Agrotechnologie
4 september 2017

Maarten Vrolijk
Livestock Research

WAGENINGEN **UR**
For quality of life

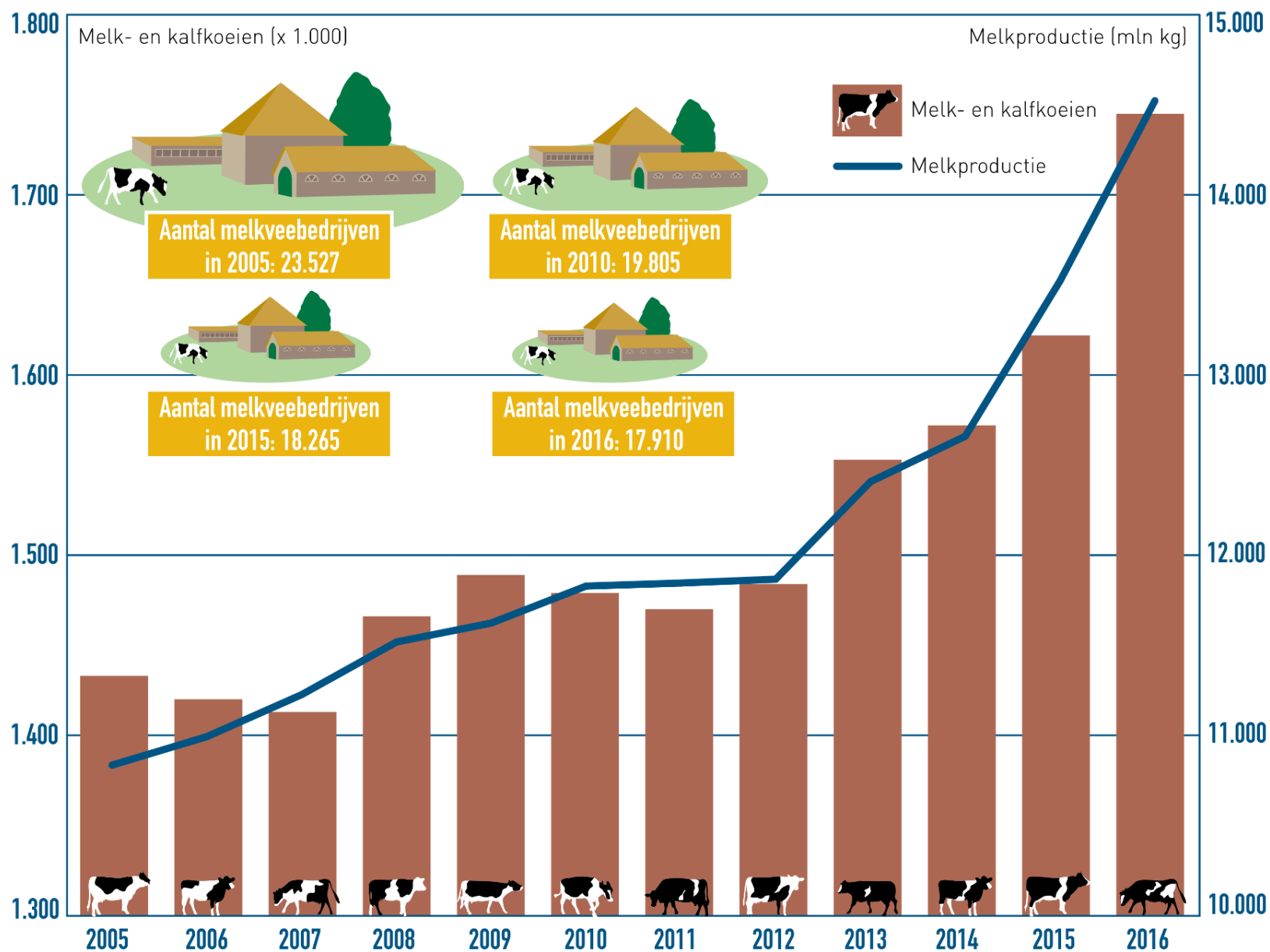
NL melkveehouderij

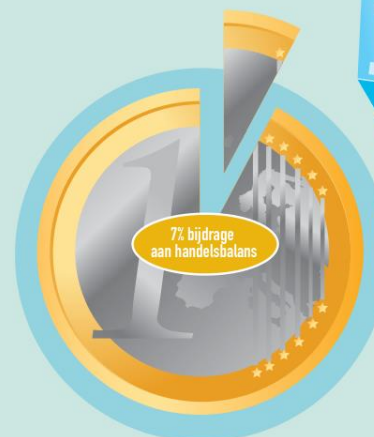
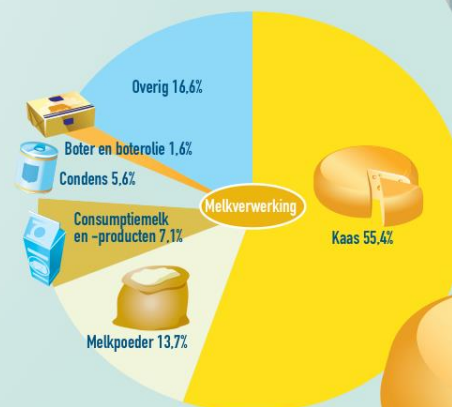
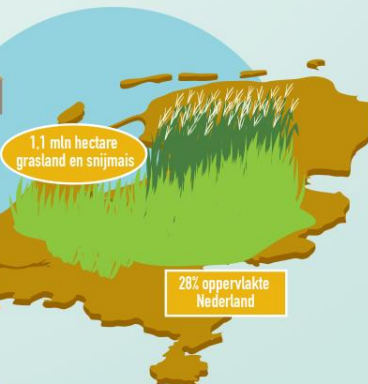

- Cijfers en prestaties
- Duurzaamheid
- (Systeem) innovaties
- Techniek:
  - Melkwinning
  - Weiden
  - Bodemkwaliteit
  - Emissie beperking
  - Energieproductie
  - Dierenwelzijn

Melkproductie en melkveestapel in Nederland

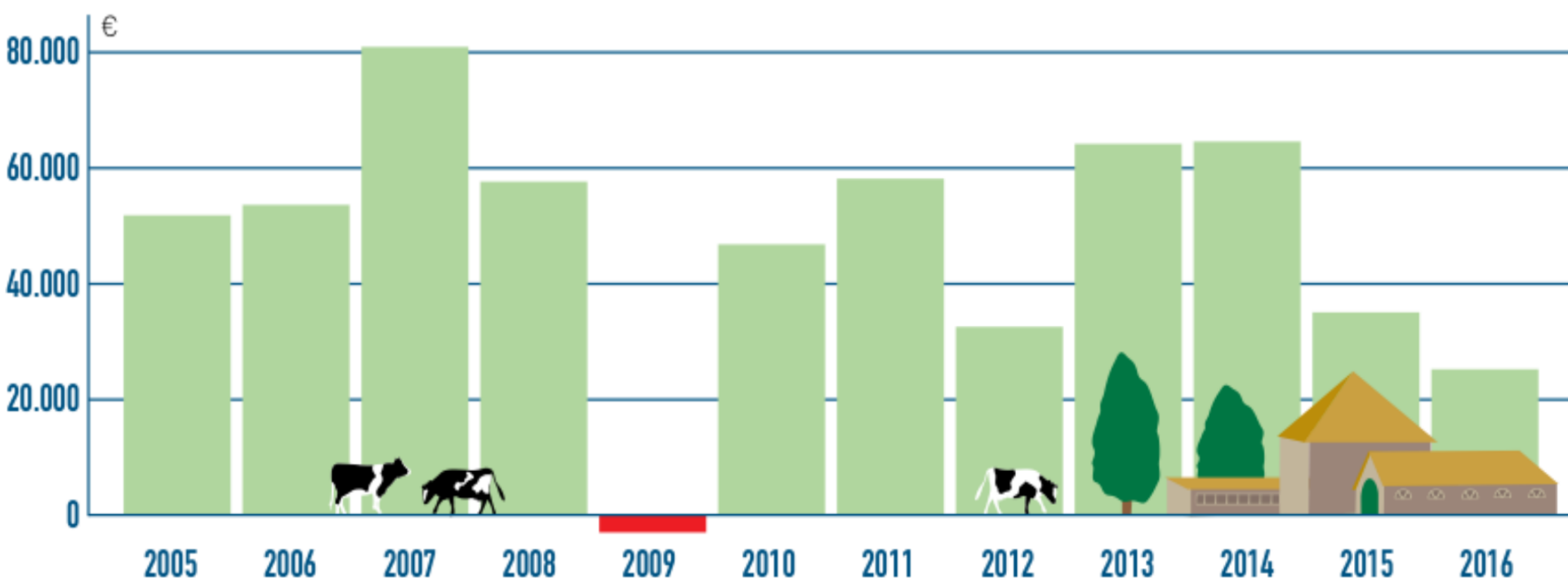

Economische betekenis

Melkveebedrijven Nederland, ontwikkeling inkomen uit bedrijf

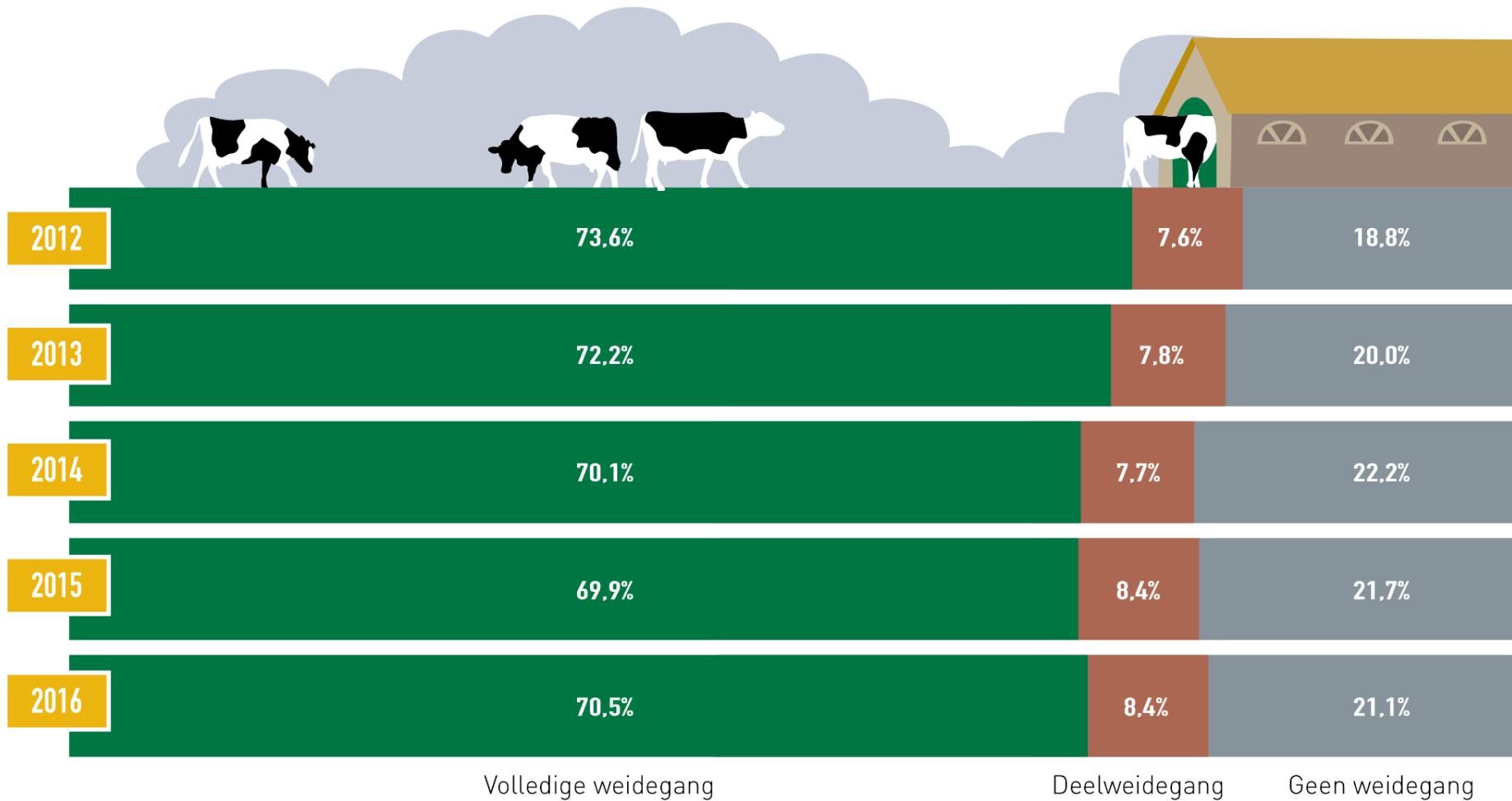
bron: Wageningen University & Research

Weidegang in Nederland

Bij volledige weidegang lopen de melkgevende koeien op jaarbasis gedurende ten minste 120 dagen en ten minste 6 uur per dag buiten

bron: Duurzame Zuivelketen, ZuivelNL

Achtergrond | 2 mrt 2017 | 185 x bekeken

FAO: duurzame transitie in de landbouw is noodzaak

De landbouwsector moet meer gaan produceren en tegelijkertijd minder druk op het milieu uitoefenen om in de toekomst de wereldbevolking te kunnen blijven voeden. Dat stellen de Verenigde Naties in een rapport.

Hoewel er in de afgelopen dertig jaar aanzienlijke vooruitgang is geboekt in de strijd tegen honger in de wereld, 'brengt de toegenomen voedselproductie en economische groei hoge kosten met zich mee voor het milieu', staat in het vorige week verschenen rapport *The Future of Food and Agriculture: Trends and Challenges*.

Reeks rapporten
2000 – 2016
Toekomstbestendige
Robuuste
Veerkrachtige
Zorgvuldige
Maatschappelijk
geaccepteerde
Veehouderij

*‘De overlast van de
veehouderij is
maatschappelijk niet
meer acceptabel’*

Nijpels

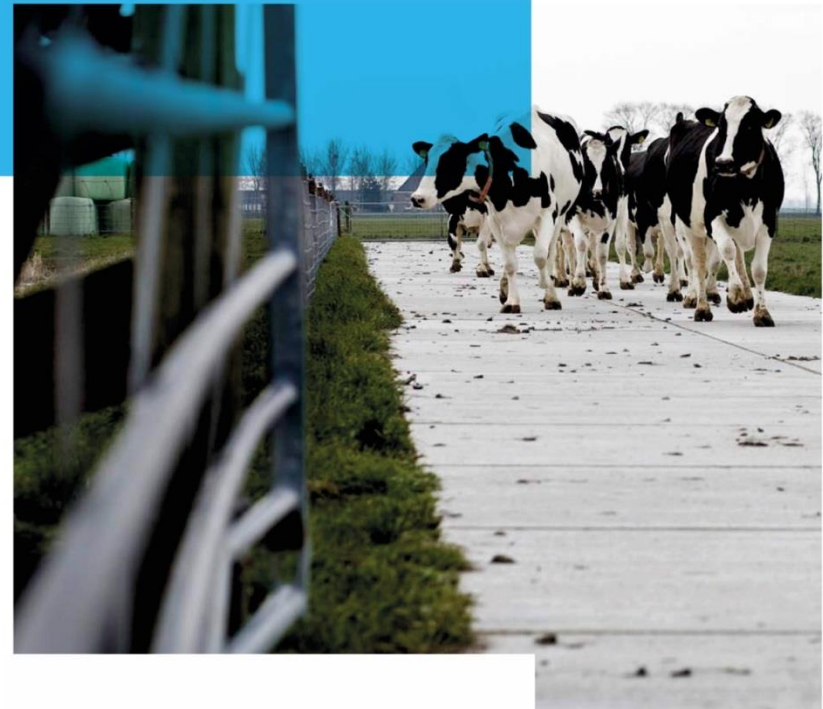

WAGENINGEN **UR**
For quality of life

ADVIES | oktober 2016

SEER

**Versnelling duurzame
veehouderij**

Tabel S.1 Thema's en indicatoren van de Duurzame Zuivelketen en kwalitatieve beoordeling van de voortgang in de laatste jaren en stand van zaken voor de doelrealisatie in 2015

Thema	Subthema	Indicator	Voortgang laatste 3 jaren*	Stand van zaken doelrealisatie**
Klimaatneutraal ontwikkelen	Broeikasgassen	Emissie Zuivelketen: (Mton CO ₂ -eq.)	!	!
	Energie-efficiëntie	Primair brandstofverbruik zuivelketen (m ³ a.e. per 1.000 kg melk)	✓	✓
	Duurzame energie-productie	Productie duurzame energie (% van consumptie)	✓	!
Continu verbeterendiergezondheid en dierenwelzijn	Antibiotica	Aandeel bedrijven onder de SDA-actiewaarde	✓	✓
	Levensduur	Leeftijd bij afvoer melkkoeien	=	!
	Dierenwelzijn	Ontwikkeling monitoringssystematiek (uiterlijk 2017)		
Behoud weidegang	Weidegang	Aandeel bedrijven met weidegang (%)	=	=
Behoud biodiversiteit en milieu	Verantwoorde soja	Aandeel duurzame soja (%)	✓	✓
	Mineralen	Fosfaatexcretie melkveestapel (miljoen kg)	!	!
		Ammoniakemissie melkveestapel (miljoen kg)	!	!
		Ontwikkeling monitoringssystematiek (uiterlijk 2017)		
	Biodiversiteit	Ontwikkeling monitoringssystematiek (uiterlijk 2017)		

* ✓ betekent resultaat 2015 verbeterd ten opzichte van 2013 en 2014, = betekent resultaat 2015 vrijwel gelijk aan 2013 en 2014, ! betekent resultaat 2015 verslechterd t.o.v. 2013 en 2014.

** ✓ betekent op koers voor doelrealisatie of doel reeds behaald, = betekent doelrealisatie vraagt extra inspanning, ! betekent doelrealisatie vraagt forse extra inspanning.

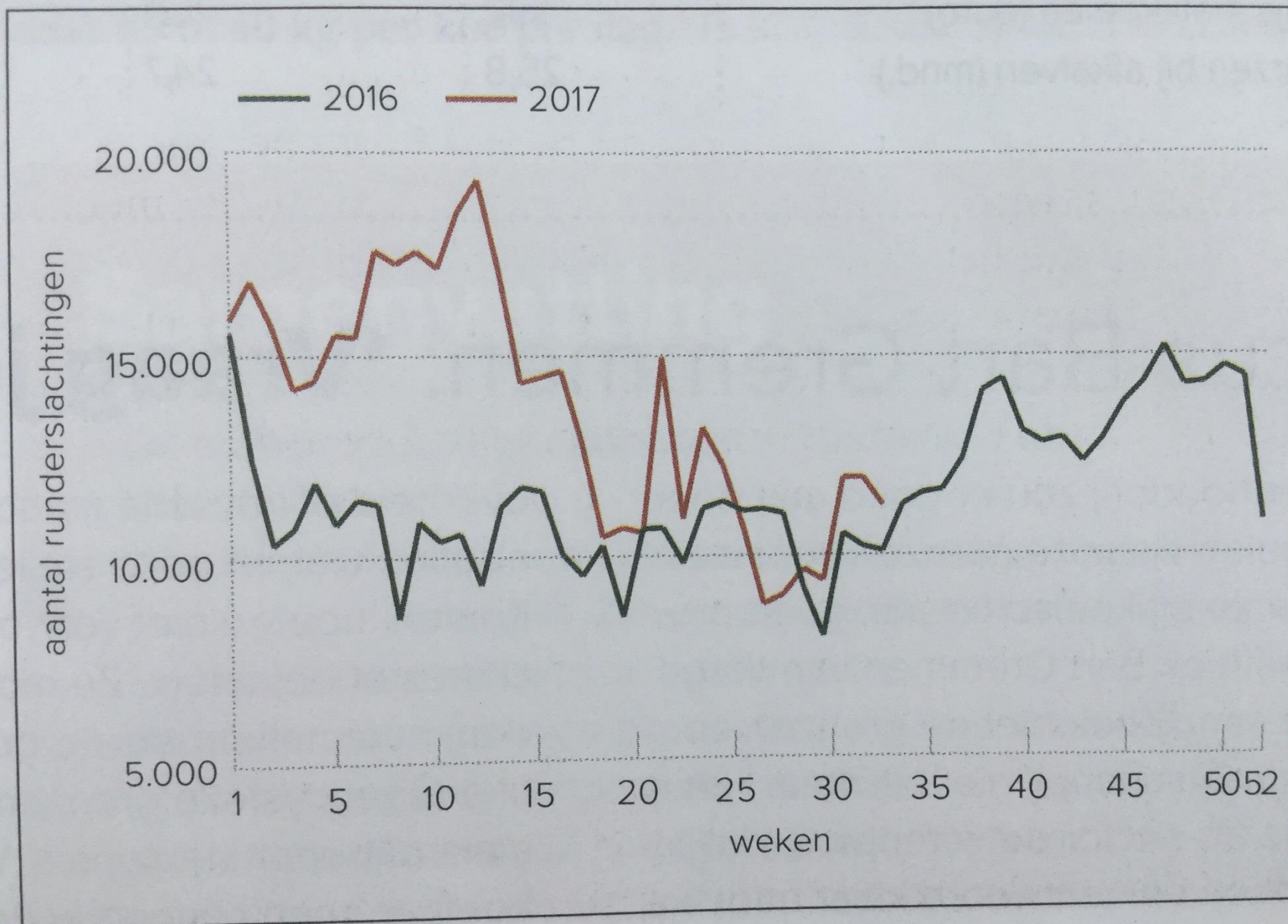

Continu verbeterendiergezondheid en dierenwelzijn	Antibiotica	Aandeel bedrijven onder de SDa- actiewaarde	✓	✓
	Levensduur	Leeftijd bij afvoer melkkoeien	=	!
	Dierenwelzijn	Ontwikkeling monitoringssystematiek (uiterlijk 2017)		
Behoud weidegang	Weidegang	Aandeel bedrijven met weidegang (%)	=	=
Behoud biodiversiteit en milieu	Verantwoorde soja	Aandeel duurzame soja (%)	✓	✓
	Mineralen	Fosfaatexcretie melkveestapel (miljoen kg)	!	!
		Ammoniakemissie melkveestapel (miljoen kg)	!	!
	Biodiversiteit	Ontwikkeling monitoringssystematiek (uiterlijk 2017)		

* ✓ betekent resultaat 2015 verbeterd ten opzichte van 2013 en 2014, = betekent resultaat 2015 vrijwel gelijk aan 2013 en 2014, ! betekent resultaat 2015 verslechterd t.o.v. 2013 en 2014.

** ✓ betekent op koers voor doelrealisatie of doel reeds behaald, = betekent doelrealisatie vraagt extra inspanning, ! betekent doelrealisatie vraagt forse extra inspanning.

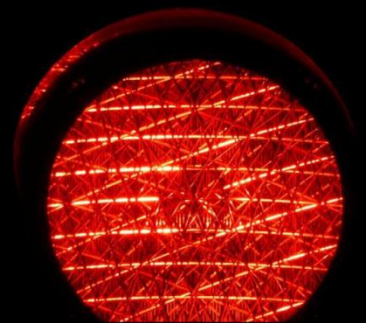
Figuur 2 – Aantal runderslachtingen in 2016 en 2017 (bron: RVO.nl)

Uitvoeringsagenda Duurzame Veehouderij

In alle opzichten duurzame veehouderij '23

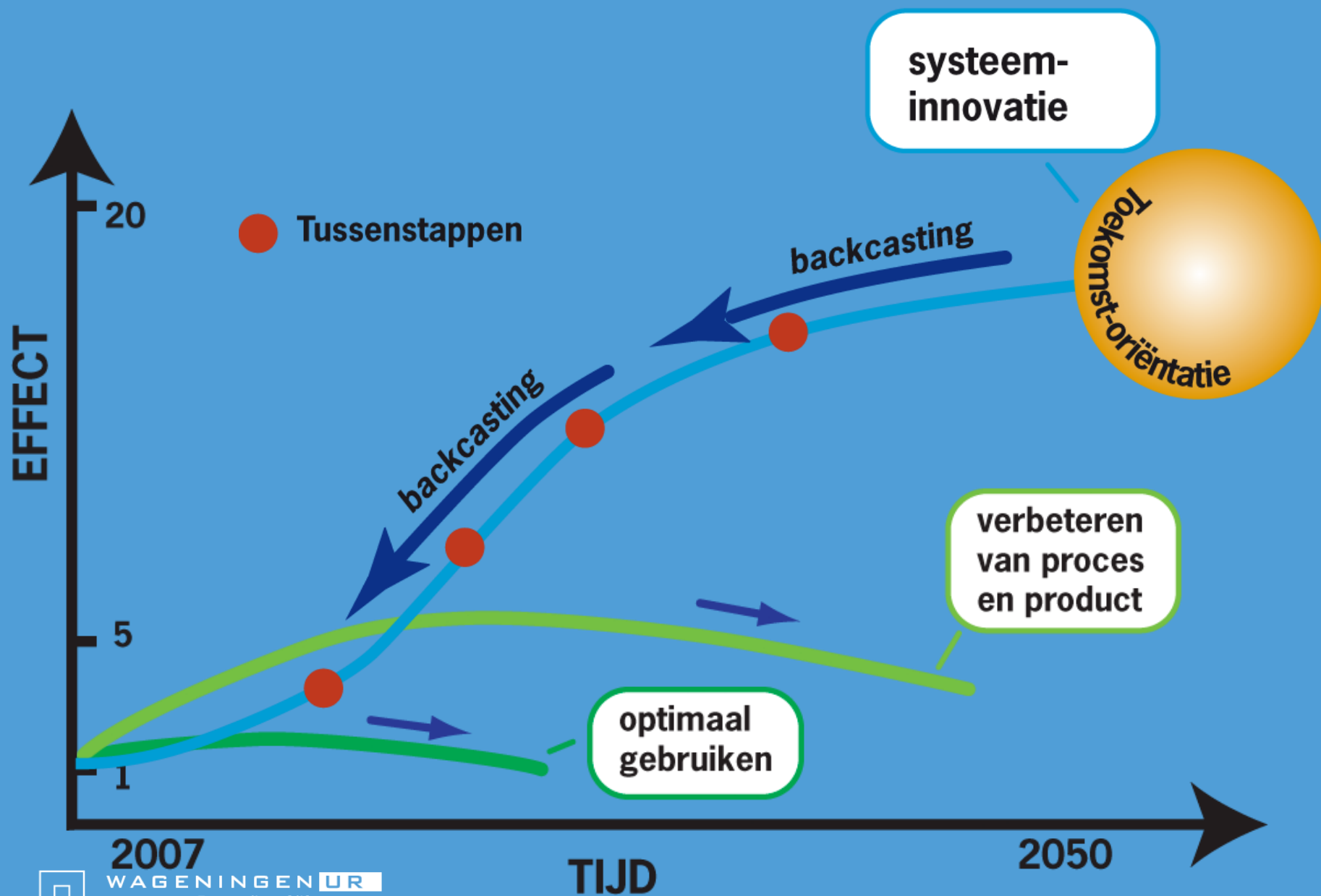
- Dierenwelzijn boven alle twijfel verheven
- Geen onaanvaardbaar milieubeslag (klimaat, energie, lokale emissies), hier en elders in de wereld
- Vergaand gesloten (regionale) kringlopen
- Maatschappelijk gewenst
- Kwaliteitsproductie
- Economisch renderend en concurrerend in een Europese en globale markt
- Landschappelijke bijdrage, sociaal contract

Duurzaamheids issues NL melkveehouderij

- Omgeving
  - Lokaal: mest overschot, ammoniak, nitraat, fijn stof
  - Globaal: klimaat verandering
- Dierenwelzijn
- Economie
  - Winstgevendheid & continuïteit
  - Arbeid (omvang en kwaliteit)
- Gebruik maken van natuurlijke bronnen en biodiversiteit
  - Footprint, LCA, Noord-zuid relaties
  - Eindige voorraden (olie, gas, mineralen)
- Gezondheid (mens en dier)
  - Veterinaire risico's, antibiotic en residuen; hormonen
- Landschap

Optimaliseren en aanpassen

- Beperkt effect: 5-10% beter
- Nieuwe ongewenste neveneffecten
  - Dichte vloeren **tegen emissies** → dierenwelzijn ↓
  - Stallen afsluiten **tegen emissies** → dierenwelzijn ↓, transparantie ↓
  - Covergisting om 'mestprobleem' op te lossen → **hoge energie-input** voor restproducten en waardevol voedsel (marktprijzen)
  - Drijfmestinjectie **tegen emissies** → bodemleven ↓
- Behoeften lastig te verenigen

Koeien oversteeek plaats

Behoeftes van de koe *Kracht van Koeien*

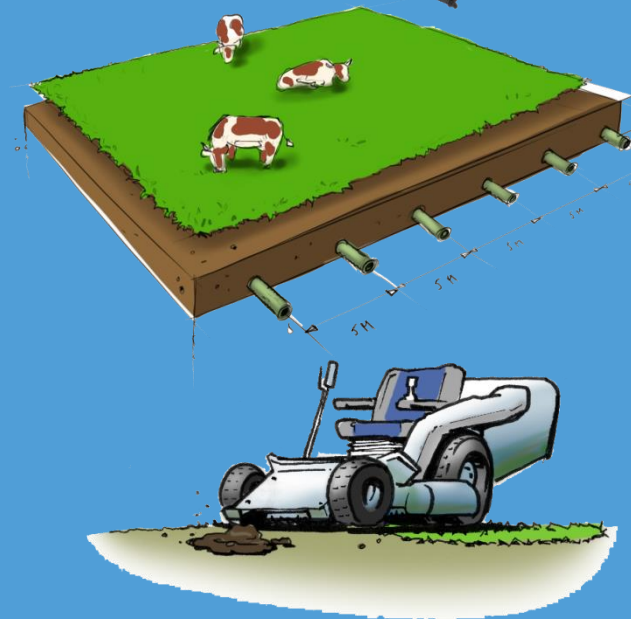
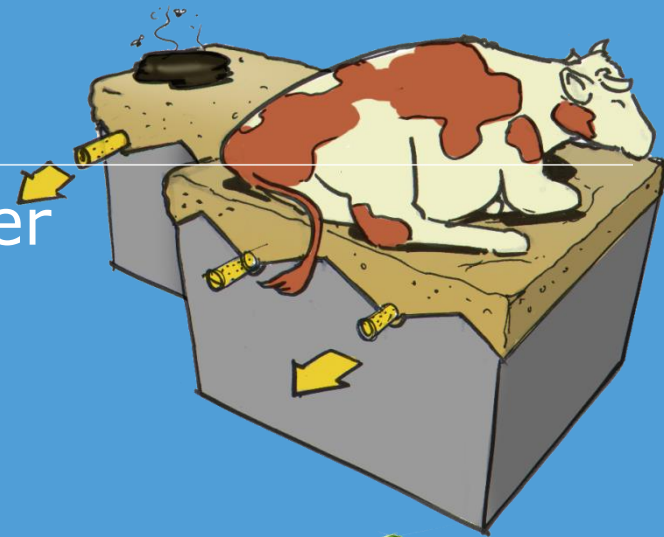

- Hele jaar voldoende ruimte
- Voldoende ligplaatsen
- Voldoende ruimte om keuzes te maken
- Comfortabele vloeren
- Ruimte voor natuurlijk gedrag
- Geen stressvolle behandelingen
- Geen verwondingen
- Voldoende voedsel/water van goede kwaliteit

Sleutel oplossingen om afwentelingen te voorkomen

- Meer, maar goedkopere ruimte per dier, met voldoende beschutting
- Mest en urine zo snel mogelijk scheiden
- Verwijder mest en urine zo snel mogelijk uit de houderij

De Meent XL

Voor wie groter wil

Drie keer 50 koeien
Het hele jaar de ruimte (360 m² per koe)
Drie verblijfsruimten ● plus weide ●
Welzijn: 95% van maximaal (Cowel)
Feces (vaste mest) en urine
gescheiden houden
Ammoniakemissie 75% lager
20 m² zonnedak per koe
Economie: niet duurder

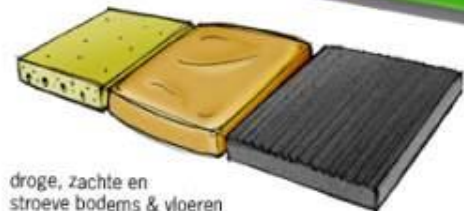
Stabiele kudde
van 50 koeien

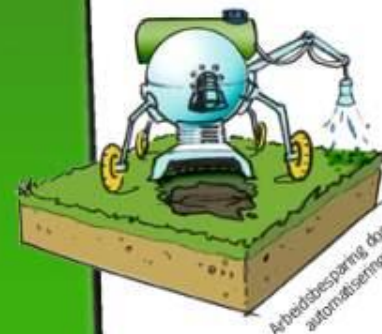
Beschutting tegen hittestress, harde wind en regen

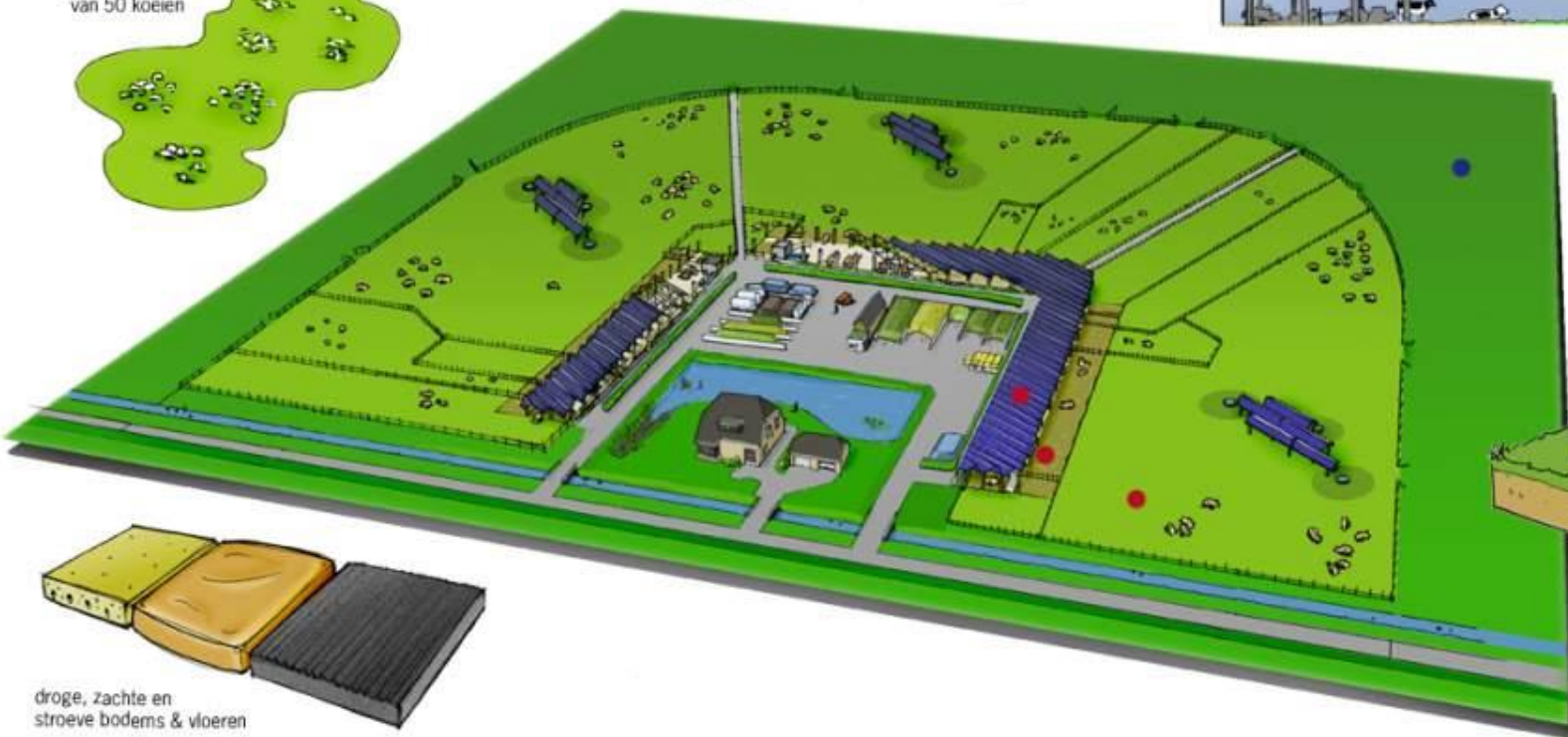
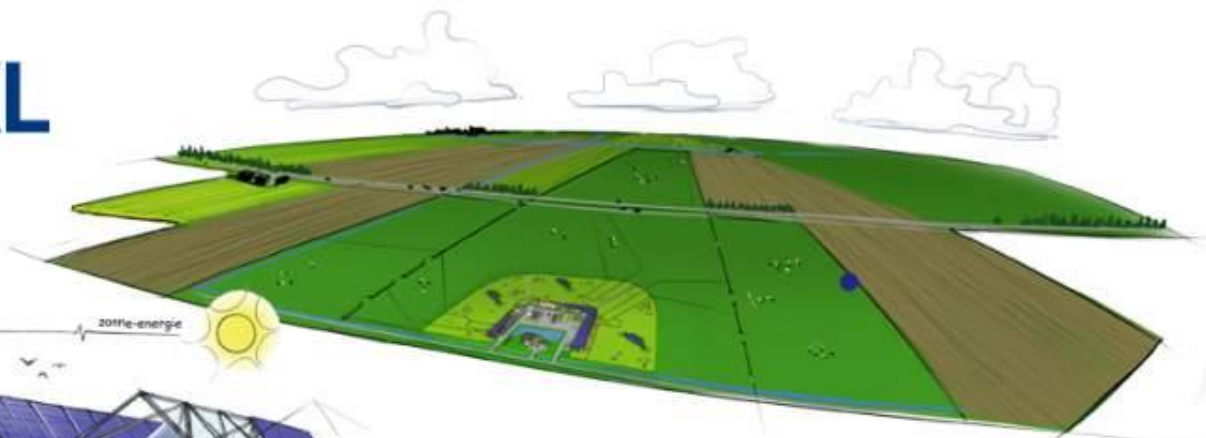
Ruimte voor beweging, vrije keuze
en sociaal gedrag

droge, zachte en
stroeve bodems & vloeren

Arbeidsbesparing door
automatisering

Melkwinning techniek

GEA en DeLaval robotic rotor parlour

Minder arbeid en fysiek minder zwaar

Continu inzetbaar

Verschillende schaalgroottes mogelijk

Veel mogelijkheden data management

Hoge kostprijs

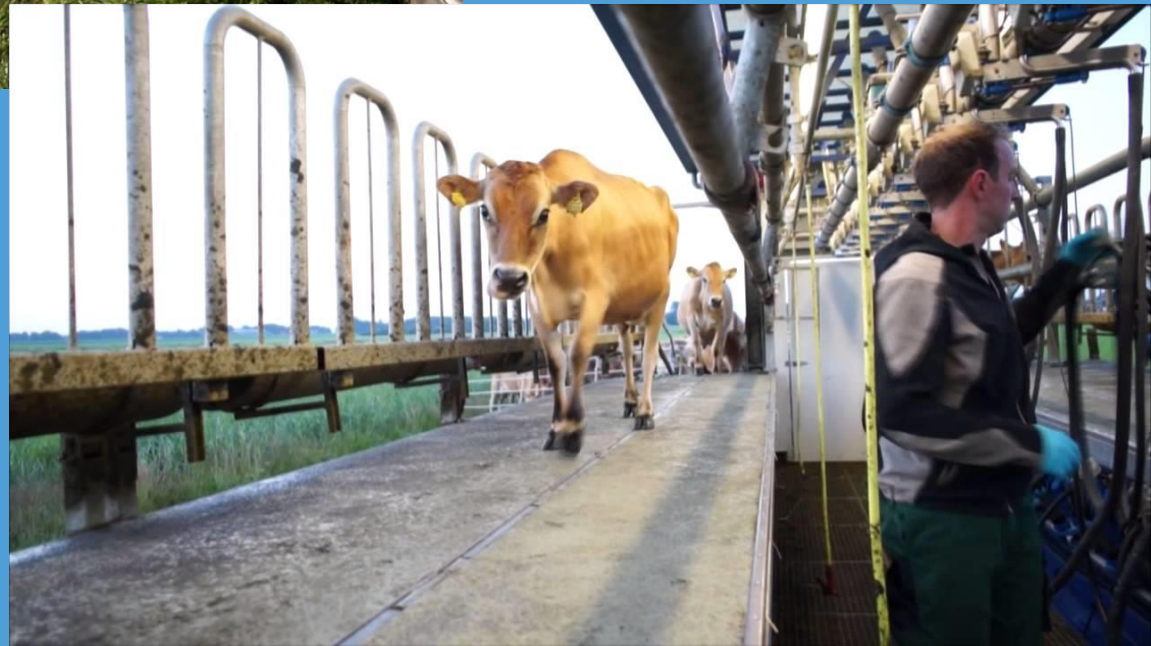

WAGENINGEN **UR**
For quality of life

Boer Bart

Lage kostprijs
Grote biodiversiteit
Hoge productwaarde
Moderne techniek

WAGENINGEN **UR**
For quality of life

Melkwinning techniek en weidegang

iPad

14:03

stichtingweidegang.nl

49%

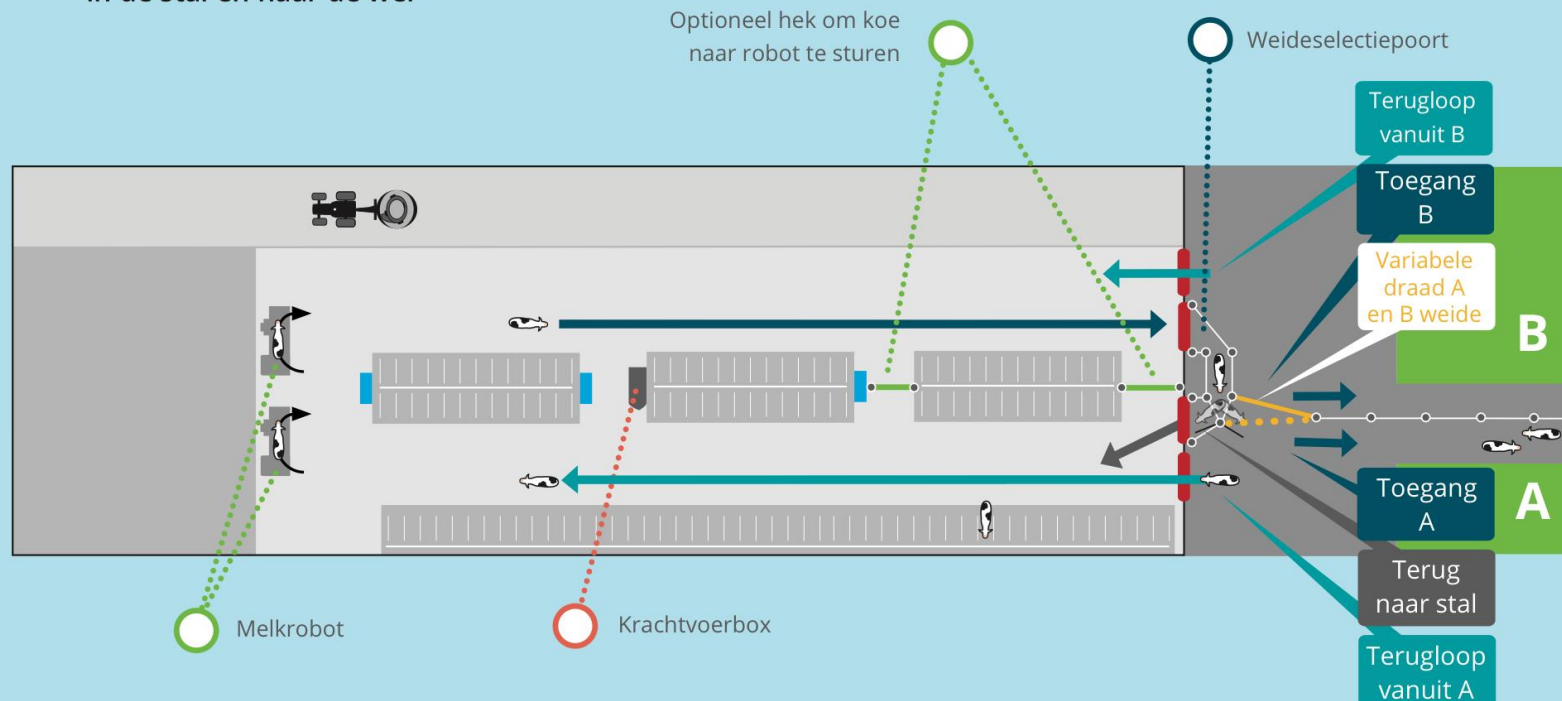
Maximaal
weidegras

ROBOT&WEIDEN

www.stichtingweidegang.nl

Koerouting

in de stal en naar de wei

Verhogen capaciteit

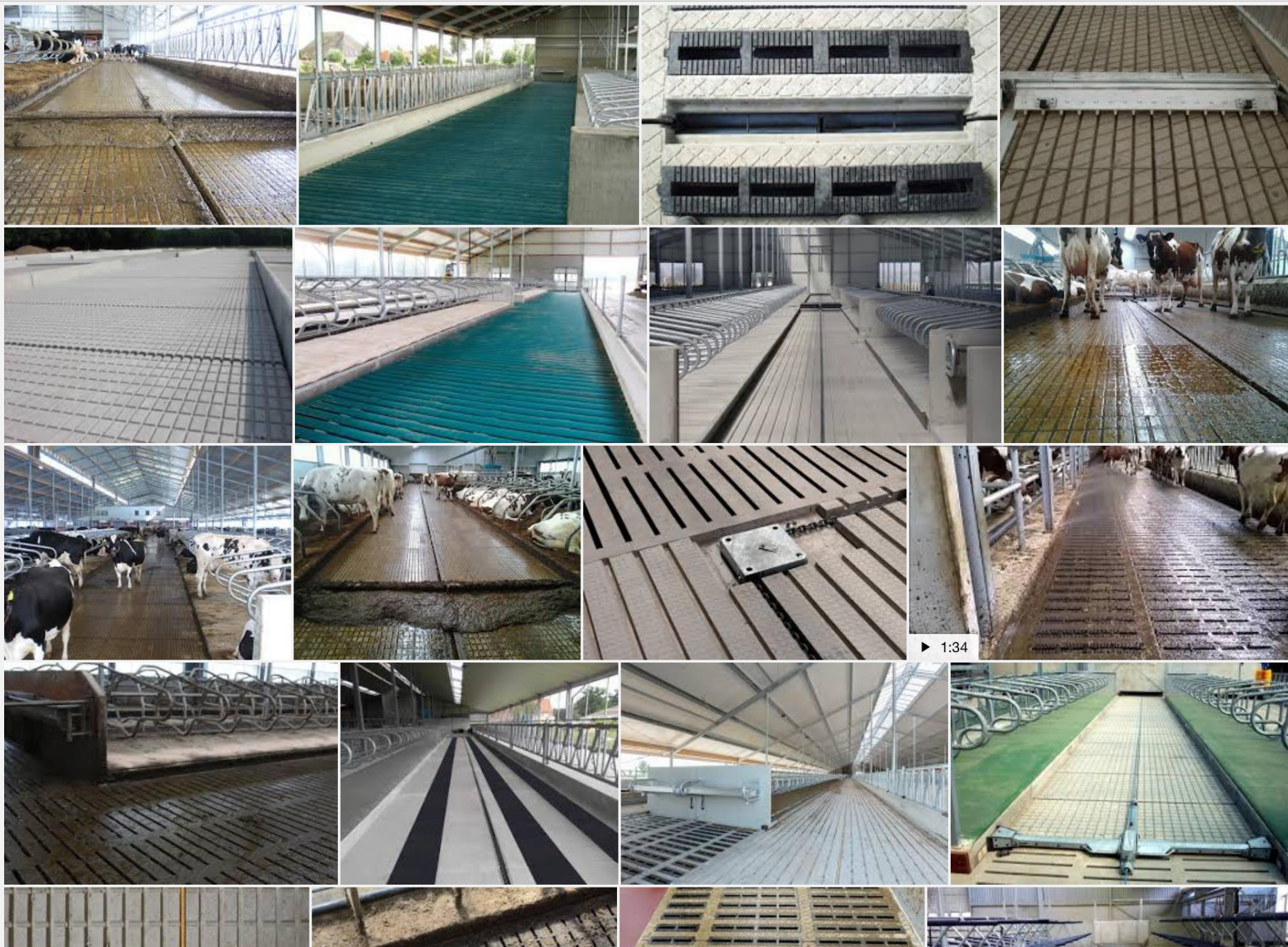
Uitgangspunt?

- Machine
- Robots
- Innovaties
- Neveneffecten
- ?

WAGENINGEN **UR**
For quality of life

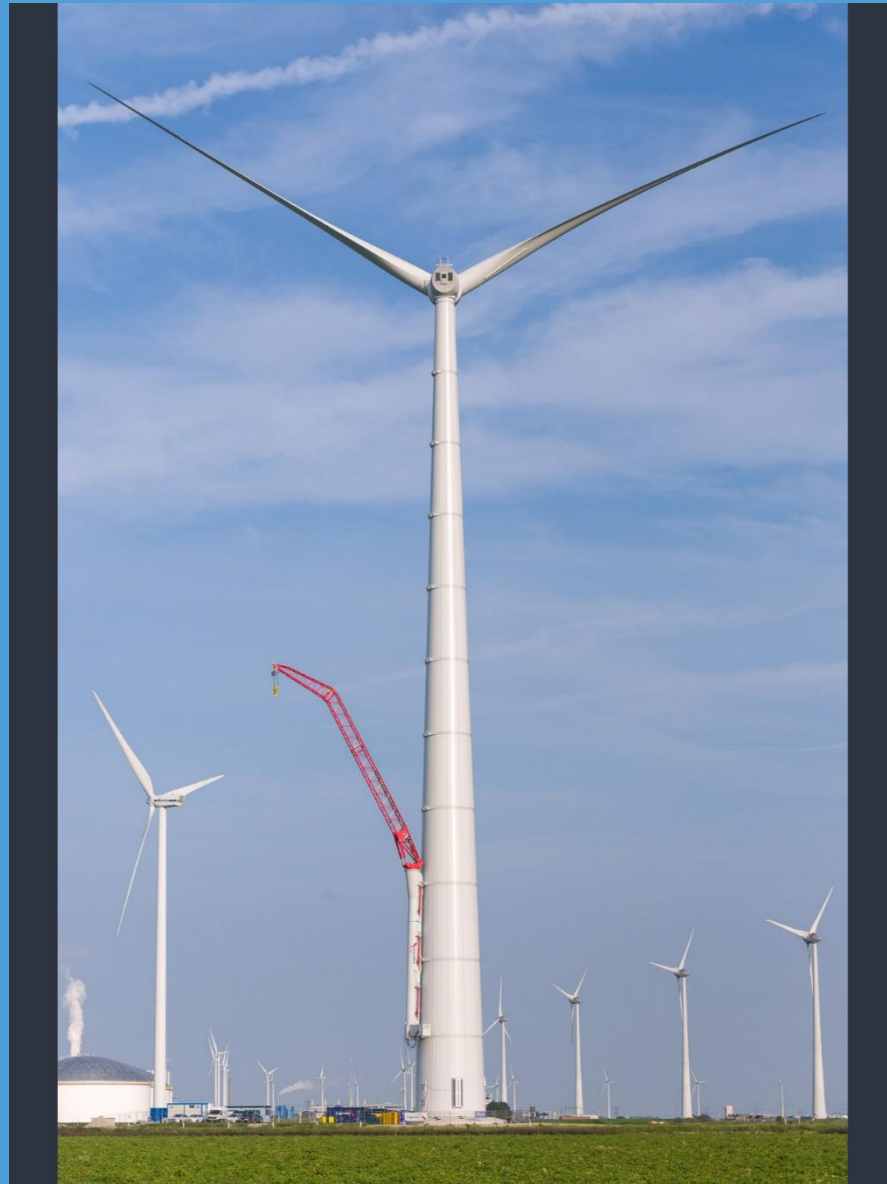

Voorbeelden techniek mestbewerking

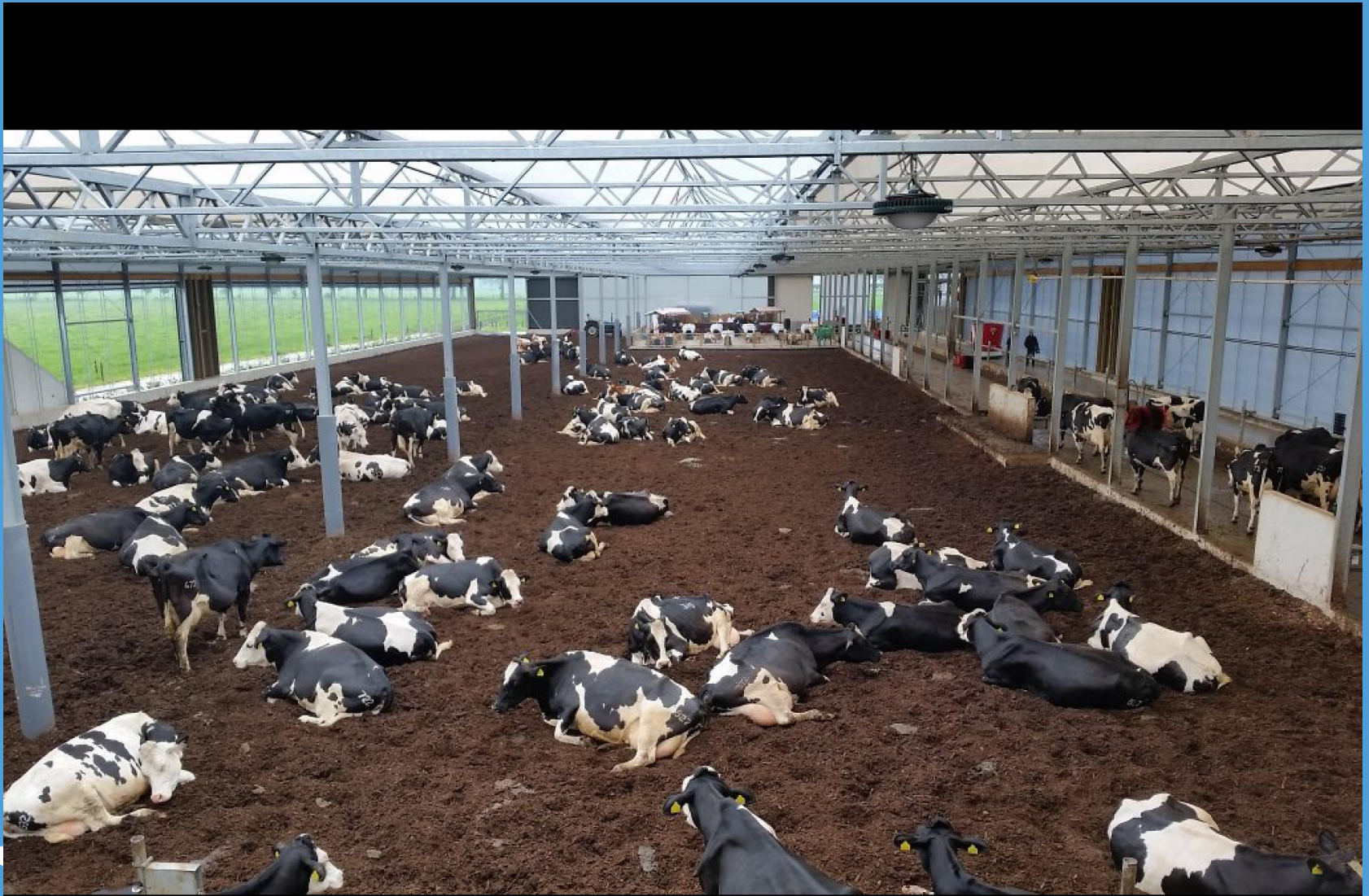
Technieken energieproductie

WAGENINGEN **UR**
For quality of life

Vrijloop stal, zachte houtsnipperbodem

minder emissie, hoger dierenwelzijn, mest met hoger % os

Koeientuin, zachte kunststofbodem

scheiden urine en mest, mest oogst robot, meer dierenwelzijn

VRIJLOOP SCHENKERIJ

PROMOTIE

- VVV
- VECHTEL RECREANTEN
- SAMENWERKING EXTERNE BEDRIJVEN (CAVENDISH)
- MARKETING BUREAU

VERGUNNING

- PROVINCIE
- ACCOUNTANT
- GEWENT

OMGEVING

- HEUVELRICHT
- GRONDRENT
- LANDSCHAP DOORZICHT
- GE + RI DIENSTEN

STAL

- ID AGRO
- NATUURLIJKE MATERIELEN

FINANCIERING

- ACCOUNTANT
- BANK

BODEM KRINGLOOP

GRAS

URINE
MEST

COMPOST

IK BEN KUSTIG & GEZOND!

VRIJLOOP STAL

BEELUCHTING

WANDEL
PAD

COMPOST
VERKOOP

€

BODEM WARMTE
BESPAART

TOEGANG TOT DE WEGEN
HOUTSNIPERS
FTN

GROND

NOW DAT IS HET
BOEREN LEVEN!

BELEVING VOOR BURGERS

ZONNEPANELEN
VEEL LICHT IN HET

AMBITIES VAN KARIN LANGENKAMP

VRIJLOOP VAN KOEËN: NIET NATUURLIJKE GEBOUW

ENERGIE NEUTRAAL

OPENHEID: LIEK ZIEK SAK DE DOOR

KRINGLOOP DENKEN

WELZIJN:
EEN GEZONDE KOE IS
EEN PRODUCTIEVE KOE

INNOVATIES

- * VRIJLOOP STAL
- * KOEËN BUITEN
- * ZONNEPANELEN
- * WARMTE BODEM BENUTTEN
- * VRUCHTBARHEID GROND VERSHOORN
- * COMPOST GOED BENUTTEN
- * WANDEL PAD
- * THEE HUIS

Dank! Meer informatie

maarten.vrolijk@wur.nl

T +31 317 480485

@marvrolijk

WAGENINGEN **UR**
For quality of life